

VIII Spotkanie Grupy Roboczej ds. CSDDD oraz należytej staranności przedsiębiorstw w obszarach praw człowieka i ochrony środowiska w biznesie

Warszawa, 11 września 2026 r.

*Departament Zrównoważonej Gospodarki,
Ministerstwo Rozwoju i Technologii*

Art. 10 i 11 CSDDD Zapobieganie potencjalnym negatywnym skutkom i usuwanie rzeczywistych negatywnych skutków

Art. 10 i 11 ust. 1, art. 11 ust. 2

1. Państwa członkowskie zapewniają, aby przedsiębiorstwa wprowadziły odpowiednie środki **w celu zapobiegania lub – jeżeli zapobiegnięcie jest niemożliwe lub nie jest możliwe natychmiast – odpowiedniego złagodzenia potencjalnych negatywnych skutków/w celu usunięcia rzeczywistych negatywnych skutków**, które zostały lub powinny być zostać zidentyfikowane na podstawie art. 8 zgodnie z art. 9 i z niniejszym artykułem.

W celu określenia odpowiednich środków, o których mowa w akapicie pierwszym, należy uwzględnić się:

- a) czy **rzeczywisty/potencjalny negatywny skutek** może być spowodowany wyłącznie przez przedsiębiorstwo; czy może być on spowodowany wspólnie przez przedsiębiorstwo i jednostkę zależną lub partnera biznesowego poprzez działania lub zaniechania; lub czy może być on spowodowany wyłącznie przez partnera biznesowego przedsiębiorstwa w łańcuchu działalności;
- b) czy **rzeczywisty/potencjalny negatywny skutek** może wystąpić w działalności jednostki zależnej, bezpośredniego partnera biznesowego lub pośredniego partnera biznesowego; oraz
- c) zdolność przedsiębiorstwa do wywierania wpływu na partnera biznesowego, który może sam lub wspólnie z tym przedsiębiorstwem powodować **rzeczywisty/potencjalny negatywny skutek**.

art.11 - 2. W przypadku gdy nie można natychmiast usunąć negatywnego skutku, państwa członkowskie zapewniają, aby przedsiębiorstwa zminimalizowały zasięg tego skutku.

Artykuł 10(2) i 11(3)

Przedsiębiorstwa powinny być w stosownych przypadkach zobowiązane do podjęcia następujących odpowiednich środków:

- w razie potrzeby, **ze względu na charakter lub złożoność niezbędnych środków zapobiegawczych/ze względu na fakt, że negatywnego skutku nie można usunąć natychmiast** – opracowania i wdrożenia, bez zbędnej zwłoki, **planu działań zapobiegawczych/naprawczych** z rozsądnymi i jasno określonymi terminami na wdrożenie odpowiednich środków oraz jakościowymi i ilościowymi wskaźnikami pomiaru poprawy; przedsiębiorstwa mogą opracowywać swoje plany działania we współpracy z inicjatywami branżowymi lub wielostronnymi; **plan działań zapobiegawczych/naprawczych** jest dostosowany do rodzaju działalności przedsiębiorstw i ich łańcucha działalności;
- dążenia do uzyskania od bezpośredniego partnera biznesowego gwarancji umownych co do tego, że zapewni on przestrzeganie reguł i zasad postępowania i, stosownie do potrzeb, **planu działań zapobiegawczych/naprawczych** przedsiębiorstwa, w tym poprzez uzyskanie od swoich partnerów odpowiednich gwarancji umownych w zakresie, w jakim ich działalność stanowi część łańcucha działalności przedsiębiorstwa;
- dokonywania niezbędnych inwestycji finansowych lub niefinansowych w dostosowanie lub modernizację np. obiektów, produkcji lub innych procesów operacyjnych i infrastruktury;
- dokonywania niezbędnych modyfikacji lub ulepszeń własnego planu biznesowego przedsiębiorstwa, jego ogólnych strategii i działalności, w tym praktyk zakupowych, projektowania i praktyk dystrybucyjnych;
- udzielania ukierunkowanego i proporcjonalnego wsparcia MŚP, które jest partnerem biznesowym przedsiębiorstwa, gdy jest to konieczne w świetle zasobów, wiedzy i ograniczeń MŚP, w tym poprzez zapewnianie lub umożliwianie dostępu do budowania zdolności, szkoleń lub modernizacji systemów zarządzania, oraz – w przypadku gdy przestrzeganie reguł i zasad postępowania lub **planu działań zapobiegawczych/naprawczych** zagroziłoby rentowności MŚP – udzielania ukierunkowanego i proporcjonalnego wsparcia finansowego, takiego jak finansowanie bezpośrednie, nisko oprocentowane pożyczki, gwarancje ciągłości zaopatrzenia lub pomoc w zapewnianiu finansowania;
- zgodnie z prawem Unii, w tym prawem konkurencji – współpracy z innymi podmiotami, w tym, w stosownych przypadkach, w celu zwiększenia zdolności przedsiębiorstwa do zapobiegnięcia negatywnemu skutkowi lub jego złagodzenia, w szczególności jeżeli żaden inny środek nie jest odpowiedni ani skuteczny.

W odniesieniu do rzeczywistych negatywnych skutków (art. 11 ust. 3 lit. (a) i (h) także:

- zneutralizowania negatywnego skutku lub zminimalizowania jego zasięgu; działania te muszą być proporcjonalne do dotkliwości negatywnego skutku oraz do udziału przedsiębiorstwa w danym negatywnym skutku;
- zapewnienia środków zaradczych zgodnie z art. 12.

Art. 10 ust. 3 Art. 11 ust. 4

Przedsiębiorstwa mogą, w stosownych przypadkach, podejmować odpowiednie środki będące uzupełnieniem środków wymienionych w ust. 2/3, takie jak współpraca z partnerem biznesowym w kwestii oczekiwania przedsiębiorstwa w zakresie **zapobiegania potencjalnym negatywnym skutkom i ich łagodzenia/usuwania rzeczywistych negatywnych skutków lub minimalizowania zasięgu takich skutków**, lub zapewnianie lub umożliwianie dostępu do budowania zdolności, wytycznych, wsparcia administracyjnego i finansowego, takiego jak pożyczki lub finansowanie, z uwzględnieniem zasobów, wiedzy i ograniczeń partnera biznesowego.

Art. 10 ust. 4 Art. 11 ust. 5

W odniesieniu do potencjalnych negatywnych skutków, którym nie można było zapobiec ani których nie można było odpowiednio złagodzić/rzeczywistych negatywnych skutków, których nie można było usunąć lub których zasięgu nie można było odpowiednio zminimalizować za pomocą odpowiednich środków wymienionych w ust. 2/3, przedsiębiorstwo może dążyć do uzyskania gwarancji umownych od pośredniego partnera biznesowego w celu zapewnienia zgodności z regułami i zasadami postępowania przedsiębiorstwa lub jego **planem działań zapobiegawczych/naprawczych**.

Art. 10 ust. 5 Art. 11 ust. 6

Gwarancjom umownym, towarzyszą odpowiednie środki w celu weryfikacji zgodności. Do celów weryfikacji zgodności przedsiębiorstwo może zwrócić się o weryfikację przez niezależną stronę trzecią, w tym za pośrednictwem inicjatyw branżowych lub wielostronnych.

Jeżeli gwarancje umowne są uzyskane od MŚP lub umowa zostaje zawarta z MŚP, należy określić sprawiedliwe, rozsądne i niedyskryminujące warunki. Przedsiębiorstwo ocenia również, czy danym gwarancjom umownym MŚP powinien towarzyszyć jakikolwiek z odpowiednich środków dla MŚP wymienionych w ust. 2/3 lit. e)/f). Jeżeli środki służące weryfikacji zgodności realizuje się wobec MŚP, przedsiębiorstwo ponosi koszt weryfikacji przez niezależną stronę trzecią. W przypadku gdy MŚP wnosi o pokrycie co najmniej części kosztów weryfikacji przez niezależną stronę trzecią, lub w porozumieniu z przedsiębiorstwem, MŚP może udostępnić wyniki weryfikacji innym przedsiębiorstwom.

Art. 10 ust. 6 Art. 11 ust. 7

W odniesieniu do **potencjalnych/rzeczywistych** negatywnych skutków, o których mowa w ust. 1, **którym nie można było zapobiec ani których nie można było odpowiednio złagodzić/których nie można było usunąć ani których zasięgu nie można było zminimalizować** za pomocą środków określonych w **ust. 2, 4 i 5/ust. 3, 5 i 6**, przedsiębiorstwo, jako rozwiązanie ostateczne i do czasu zaradzenia danemu skutkowi:

- a) powstrzymuje się od nawiązywania nowych lub rozszerzania istniejących relacji z partnerem biznesowym, z którym lub z którego łańcuchem działalności wiąże się dany skutek;
- b) jeżeli zezwala mu na to prawo regulujące jego relację z danym partnerem biznesowym, zawiesza relacje biznesowe w odniesieniu do danej działalności, w tym w celu wykorzystania lub zwiększenia swojej pozycji wpływu; oraz
- c) bez zbędnej zwłoki przyjmuje i wdraża **udoskonalony plan działań zapobiegawczych/naprawczych** na potrzeby konkretnego negatywnego skutku, pod warunkiem że można zasadnie oczekiwać, iż takie działania będą skuteczne.

Dopóki można zasadnie oczekiwać, że **udoskonalony plan działań zapobiegawczych/naprawczych** będzie skuteczny, sam fakt kontynuowania współpracy z partnerem biznesowym nie naraża przedsiębiorstwa na sankcje na podstawie art. 27 ani na odpowiedzialność na podstawie art. 29.

Przed zawieszeniem relacji biznesowej przedsiębiorstwo ocenia, czy można zasadnie oczekiwać, że negatywne skutki tej decyzji będą wyraźnie bardziej dotkliwe niż negatywny skutek, któremu nie udało się zapobiec lub którego nie udało się odpowiednio złagodzić/negatywne skutki tej decyzji będą wyraźnie bardziej dotkliwe niż negatywne skutek, którego nie udało się usunąć lub którego zasięgu nie udało się odpowiednio zminimalizować. W takim przypadku przedsiębiorstwo nie jest zobowiązane do zawieszenia relacji biznesowej i ma możliwość poinformowania właściwego organu nadzorczego o należycie uzasadnionych powodach takiej decyzji.

Państwa członkowskie przewidują opcję zawieszenia relacji biznesowej w umowach podlegających ich prawu zgodnie z akapitem pierwszym, z wyjątkiem umów, w których strony są zobowiązane do ich zawarcia na mocy prawa.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo podejmuje decyzję o zawieszeniu relacji biznesowej, podejmuje kroki mające na celu zapobieżenie skutkom tego zawieszenia, złagodzenie ich lub ich usunięcie, informuje danego partnera biznesowego o tej decyzji z odpowiednim wyprzedzeniem i regularnie przeprowadza przegląd tej decyzji.

W przypadku gdy przedsiębiorstwo nie zdecyduje się na zawieszenie relacji biznesowej zgodnie z niniejszym artykułem, monitoruje potencjalny negatywny skutek i okresowo dokonuje oceny swojej decyzji oraz tego, czy dostępne są inne odpowiednie środki.

Dyrektywa 2026/470

Motyw 44

Przedsiębiorstwa mogą znaleźć się w sytuacjach, w których ich produkcja jest w dużym stopniu uzależniona od komponentów pochodzących od jednego lub kilku konkretnych dostawców. W szczególności, w przypadku gdy działalność biznesowa takiego dostawcy jest powiązana z dotkliwymi negatywnymi skutkami, w tym z pracą dzieci lub poważnymi szkodami dla środowiska, a przedsiębiorstwo bezskutecznie wyczerpało wszystkie środki w zakresie należytej staranności w celu zaradzenia tym skutkom, przedsiębiorstwo, jako rozwiązanie ostateczne, powinno zawiesić relacje biznesowe, kontynuując jednocześnie współpracę z dostawcą w celu znalezienia rozwiązania, w miarę możliwości wykorzystując wszelką zwiększoną siłę nacisku wynikającą z zawieszenia. Zawieszenie powinno zakończyć się po zaradzeniu negatywnemu skutkowi.

Dyrektywa 2024/1760

Motyw 49

Możliwe, że zapobieganie potencjalnym negatywnym skutkom będzie wymagało współpracy z innym przedsiębiorstwem, np. na poziomie pośredniego partnera biznesowego z przedsiębiorstwem, które pozostaje w bezpośrednim stosunku umownym z danym pośrednim partnerem biznesowym. W niektórych przypadkach współpraca z innymi podmiotami może okazać się jedynym realistycznym sposobem zapobiegania potencjalnym negatywnym skutkom powodowanym nawet przez bezpośrednich partnerów biznesowych, jeżeli wpływ przedsiębiorstwa nie jest wystarczający. Przedsiębiorstwo powinno współpracować z podmiotem, który – sam lub wspólnie z przedsiębiorstwem lub innymi podmiotami prawnymi – jest w stanie najskuteczniej zapobiegać potencjalnym negatywnym skutkom lub je łagodzić, przy jednoczesnym poszanowaniu mającego zastosowanie prawa, w szczególności prawa konkurencji.

Pytania do dyskusji

1. Czy Państwa zdaniem zawarta w definicji odpowiednich środków z art. 3 ust. 1 lit. o) zasada dotycząca podejmowania działań racjonalnie dostępnych dla przedsiębiorstwa powinna być dodatkowo podkreślona poprzez wprowadzenie jej w przepisach właściwych, przykładowo jako część katalogu odpowiednich działań z art. 10 ust. 2 oraz art. 11 ust. 3, z uwzględnieniem na końcu wszystkich innych racjonalnie dostępnych dla przedsiębiorstwa odpowiednich środków?
2. Jakie widzą Państwo wyzwania w kontekście stosowania przepisów o karach i odpowiedzialności cywilnej w odniesieniu do negatywnych skutków spowodowanych na poziomie partnerów biznesowych z państw trzecich? Czy identyfikują Państwo sytuacje w których przedsiębiorstwo mogłoby nie mieć możliwości efektywnego przeprowadzenia procesu należytej staranności, które nie zostały przewidziane przepisami? Jeżeli tak, to czy możliwe jest zaadresowanie tego w przepisach ustawy bez uszczerbku dla celów dyrektywy oraz z koniecznością zharmonizowanej transpozycji przepisów, o których mowa w art. 4 CSDDD?

Pytania do dyskusji c.d.

3. Jaki Państwa zdaniem jest praktyczny efekt zmian wprowadzonych w wyniku Omnibusa I w ramach którego "responsible disengagement" zostało ograniczone na poziomie przepisów CSDDD jedynie do zawieszenia relacji biznesowej? W oryginalnej wersji dyrektywy w przypadku zerwania relacji biznesowej przepisy nie zobowiązywały przedsiębiorstw do dalszego monitorowania i podejmowania prób zaradzenia negatywnemu skutkowi na poziomie tego partnera biznesowego. Takie zobowiązanie istniało i zostało utrzymane w kontekście zawieszenia relacji biznesowej, w przepisach zobowiązujących przedsiębiorstwo przyjęcia planu działań zapobiegawczych/naprawczych. Jaki Państwa zdaniem jest efekt prawny usunięcia zapisów mówiących o zerwaniu relacji biznesowej w odniesieniu do negatywnych skutków na poziomie partnera biznesowego którym nie można było zaradzić? Czy Państwa zdaniem nie znając kontekstu usuniętych zapisów można jednoznacznie stwierdzić, że przedsiębiorstwo po zerwaniu relacji biznesowej wypełniło swoje obowiązki, bądź że przepisy w odniesieniu do tego negatywnego skutku nie mają już zastosowania, bo nie dotyczą już części łańcucha działalności przedsiębiorstwa?
4. Jak rozumieją Państwo zasadę dotyczącą kontynuowania współpracy (engage) o której mowa w art. 10 ust. 6 i art. 11 ust. 7 w odniesieniu do sytuacji, w której mowa jest o zawieszeniu relacji biznesowej? Czy chodzi o współpracę i dialog w zakresie wdrażania udoskonalonego planu działań zapobiegawczych/naprawczych, czy też należy rozumieć to szerzej?

Pytania do dyskusji c.d.

5. Czy Państwa zdaniem "sprawiedliwe, rozsądne i niedyskryminujące warunki" o których mowa w art. 10 ust. 5 oraz art. 11 ust. 6 w odniesieniu do gwarancji umownych można odkodować za pomocą sprecyzowanych kryteriów, które należy w tym zakresie uwzględnić, czy też należy pozostawić to na poziomie ogólnych zasad, tak jak brzmią one w dyrektywie? Przykładowo, możliwe by było wprowadzenie kryteriów dot. m.in. rozmiaru przedsiębiorstwa (mikro, małe, średnie), sytuacji finansowej przedsiębiorstwa, zakresu odpowiedzialności partnera biznesowego za współpowodowanie negatywnego skutku, oraz inne czynniki zapewniające niedyskryminujący charakter gwarancji umownych.

6. Czy Państwa zdaniem w odniesieniu do gwarancji umownych wskazanym jest, aby zapisać na gruncie ustawy zobowiązanie organu nadzorczego do wydania wytycznych bądź rekomendacji stosowania wytycznych KE w zakresie wzorcowych klauzul umownych?

Dziękujemy za uwagę!